

Elektrik piyasası değil teşvik yasası

Diğer yandan hükümetin acizliği öyle noktalara ulaşmıştır ki, tasarının farklı maddeleriyle kamu kaynakları üzerinden şirketlere haklar tanınmakta, özel üreticilerin elektrik satmasına yönelik her türlü düzenlemeye başvurulmaktadır. Bu düzenlemelerden bazıları özetle şöyle sıralanabilir:

- Kükürt oranı sınırlamasına bakmaksızın elektrik üretimi için kullanılacak fueloil ve motorine özel tüketim vergisinden muafiyet getirilmektedir.

- Mera ve orman alanları özel şirketlerin talepleri doğrultusunda santral yapımı için yağmaya açılmaktadır.

- Kendi ihtiyaçlarını karşılamaları temel olan otoprodüktörlerin sisteme verecekleri en küçük miktar enerjiden bile medet umulmaktadır.

- Yenilenebilir enerji kaynakları kapsamında 200 kilovata kadar olan üretim tesislerine getirilen lisans alma ve şirket kurma muafiyetindeki kendi ihtiyaçlarını karşılama zorunluluğunu kaldırılmaktadır.

- Özel firmaların ülke dışından elektrik ithal ederek iç piyasada DUY denilen sistemde fahiş fiyatlarla satmalarının yolu açılmaktadır.

- Özel şirketlerin yatırımları için iletim ve dağıtım hattı yapımı konusunda parçalı yapıyı daha da karmaşık hale getirecek biçimde kamu kaynakları üzerinden şirketlere hak tanınmaktadır.

- Özel üretim tesislerinin 2012 yılına kadar iletim sistemi kullanım bedellerinin yarısını ödememeleri sağlanmaktadır.

- Yine 2012 yılına kadar devreye girecek olan özel üretim santralleri ve otoproduktörlere de damga ve harç vergisi muafiyetleri getirilmektedir.

- Bir dönemin sorunlu uygulaması haline gelen Elektrik Enerjisi Fonu'ndan şirketlere kullandırılan kaynakların fatura yoluyla tahsilatındaki faiz ödemeleri silinmektedir.

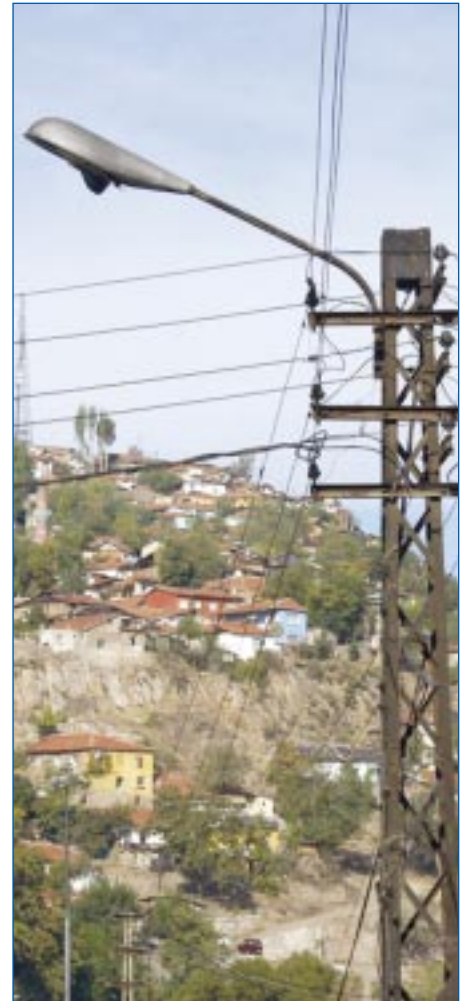
Lisans yasağı neyi çözecek?

Tasarının kamuoyunda çok gündeme gelen diğer bir düzenlemesi, hayata geçmeyen ve bu nedenle de ülke enerji arz güvenliğini tehlikeye sokan lisanslarla ilgilidir. Lisans alıp yatırım yapmayan şirketler yasa ile sözde cezalandırılmaktadır. Ancak tasarıdaki düzenleme yalnızca 3 yıllık

bir lisans yasağı getirmektedir ki, bu ne yarım kalan yatırımlarla ilgili sorunları çözecektir, ne de ülkenin içine düşürüldüğü arz güvenliği sorunu nedeniyle oluşan ekonomik ve sosyal maliyetleri karşılayabilecektir. Özel sektör tarafından lisans alınıp, belli bir aşamaya gelen yatırımlar, zamanında devreye alınmadığı için lisans iptaline gidilmesi durumunda ne olacaktır? Özellikle bu lisansların bir kısmının hidrolik gibi ülke kaynaklarını değerlendirmek üzere verilmiş lisanslar olduğu dikkate alındığında, ülkemiz enerji arz güvenliği açısından 3 yıl gibi uzun bir zamanda bu kaynakların atıl bırakılması riski bulunmaktadır. Bu durumda yarım kalmış yatırımların bir an evvel tamamlanıp, özellikle elektrik açığı söz konusu olmuşsa bunu karşılamak için kullanılması yerine şirkete tercihin bırakılmış olması kamu yararı ile açıklanamaz. Bu durumda ülkenin içine düştüğü açmaz nedeniyle şimdiden bu şirketlere yönelik bir af çıkacağını, kişiye özel düzenlemeler yapılacağını öngörmek kehanet olmayacaktır.

Enerjide sürekli çözümsüzlük ve kaos üreten politikalar terk edilmeli, yaşanan bunca deneyim değerlendirilerek bütünlüklü ve kamusal çözümlere yönelim biran önce başlatılmalıdır. ■

Elektrik Piyasası Yasası'nda değişiklikler öngören tasarı, ne serbest piyasa mantığı içerisinde, ne de kamu eliyle yatırım yapma anlayışı kapsamında değerlendirilebilir. Geline nokta ne yazık ki açmazların yeni açmazlarla çözülmeye çalışılmasıdır. AKP Hükümeti bir dönemin çok eleştirilen tüm uygulamalarını daha da genişleterek yeni bir nema dağıtım düzeni getirmeye çalışmaktadır.

Kayseri ulusal tarifeye dahil ediliyor

Dağıtım özelleştirmeleri öncesinde öngörülen geçiş süresi, 2010 yerine 2011-2012 tarihine uzatılmaktadır. Bu geçiş dönemine ilişkin, bölgesel farklılıkların yansıtılmasını engelleyecek sübvansiyonları da içeren ulusal tarife uygulaması öngörülmektedir. Bu düzenleme ile tek özel dağıtım şirketi olan Kayseri ve civarı elektrik dağıtım şirketini de kapsayacak şekilde düzenlemenin genişletilmesidir. Buna göre Kayseri Elektrik Dağıtım Şirketi de fiyat eşitleme mekanizmasına geçiş dönemi boyunca dahil olacak ve sübvansiyon uygulaması içe-

risinde yer alacaktır.

Kayseri'nin 2006 yılsonu itibariyle yıllık yüzde 8.14'lük kayıp ve kaçak bulunduğu açıklanmıştır. Kamuya ait 20 dağıtım şirketinin 2006 yılı ortalama kayıp ve kaçak oranı tartışmalı olmakla birlikte yüzde 15.55 olarak açıklanmıştır. Bu yapıya Kayseri'nin de dahil edilmesiyle ortalama Türkiye kayıp ve kaçak oranı yüzde 15.2 olacaktır. Bu durumda Kayseri, yüzde 8.14'lük kayıp ve kaçak durumuna göre değil, yüzde 15.2'lik kayıp ve kaçak ortalamasına göre gelir tahsil edecek ve TETAŞ aracılığıyla diğer kamu dağıtım şirketlerinde olduğu gibi bazı bölgelerin gelirlerinin bazı bölgelere aktarılmasıyla sübvansiyon sağlanacaktır.

Bu düzenleme Kayseri ve civarın-

dan da ulusal tarife esasına göre gelir tahsilini öngörmekle birlikte Kayseri'ye açılan mahsuplaşma davalarında, kayıp ve kaçak oranının yüzde 6.5 değil yüzde 8.5 olması gerekçelerden biri olduğuna göre kayıp ve kaçak oranlarının daha düşük düzeye tutulmasının öngörülmüş olduğu ortaya çıkmaktadır. Kayseri'nin şimdi ulusal tarifeyle dahil edilerek, kayıp ve kaçak oranları nedeniyle gelir kaybından kurtarılması söz konusudur. Sorun ulusal tarife uygulaması değil, Kayseri'nin öngörülen kayıp ve kaçak oranını sağlamamış olmasıdır. Sözleşmesine göre Kayseri'nin kayıp ve kaçak oranındaki fark dışarıda bırakılarak, ulusal tarifeyle dahil edilmesi gerekirdi. Kayıp ve kaçak oranını belli bir düzeye düşürmesi öngörülmüş ve bunu gerçekleştiremediği için Kayseri sisteme dahil ediliyorsa bu özel şirkete ulusal tarife yoluyla gelir aktarımı yapılacak demektir. ■

Elektrik ithalat-ihracatında kamu dışlanıyor

TETAŞ'ın özelleştirme stratejisi çerçevesinde, geçici bir süre, sınırlı bir konumda var olmasına yönelik öngörü, ithalat ve ihracata yönelik sınırlandırma yapılarak daha da daraltılmaktadır. Tasarıyla TETAŞ'ın ithalat ve ihracat yetkisine ciddi bir kısıtlama getirilerek, sınırlandırmanın da ötesinde kamu yararına aykırı yeni bir yapılanmaya gidilmek istenmektedir.

Düzenlemenin kabul edilmesi durumunda TETAŞ yalnızca Hükümetlerarası anlaşmalar kapsamında elektrik ithalat ve ihracatı yapabilecektir. Bu durum ülkenin elektrik açığı olması nedeniyle dışarıdan ithalat yapılması konusunda özel sektöre inisiyatifin bırakılması anlamına gelmektedir. Özel sektörün dışarıdan satın aldığı elektriği, Dengeleme ve Uzlaş-

tırma denilen, kamuya ciddi maliyetler yaratan, elektrik fiyatlarının fahiş düzeylere yükseldiği karaborsada satılabilmeleri olanağının sağlanması demektir. TETAŞ'ın devreden çıkarılmasının iki şirkete özel bir düzenleme olarak gündeme getirildiği ileri sürülmektedir.

TETAŞ'ın toptancı kuruluş olarak devreden çıkarılması, bu karaborsada kamunun maliyetlerinin daha da artması anlamına gelecektir. Çünkü kamu üretim şirketleri ve toptancı şirketi TETAŞ bu piyasaya fiyat bildirerek, özel sektöre fahiş fiyat bildirimlerini engellemek için çaba harcamaktadırlar. Söz konusu düzenleme ile TETAŞ'ın iç piyasadan yapacağı enerji alım ihalelerine ilişkin 1 yıl sınırı korunmaktadır. Üstelik TETAŞ bu hüküm kapsamında ihale yapmış,

oldukça fahiş fiyatlar nedeniyle ihaleyi de sonuçlandıramamıştır. Ancak tasarıda yer alan geçici bir maddeyle TETAŞ'ın 2012 yılına kadar uzanan anlaşmalar imzalamasına olanak tanımaktadır. Hükümet'in Türkiye'de yerleşmeye çalıştığı serbest piyasa anlayışı kapsamında, DUY denilen karaborsadaki fahiş fiyat düzeninden kurtulmak için adres gösterilen ikili anlaşmaların gelişimindeki kamu ayağını sakatlayan en büyük engellerden biri olarak bu sınırlandırmanın varlığı da gösterilebilir. Bu konuda devletin piyasadan çekilmesi gerekçeleri de inandırıcı değildir. Çünkü DUY üzerinden daha maliyetli olarak yine kamu elektrik satın almaktadır. Dolayısıyla güçlü bir TETAŞ engel olarak görülemez ve görülmemelidir. ■

